

Vård & Omsorg

Annasarah Pavasson, förvaltningschef
0221-255 01
annasarah.pavasson@koping.se

Kommunstyrelsen

Yttrande gällande motionen "Inför Lagen om valfrihet (LOV) i Köpings kommun

Vård- och omsorgsförvaltningen har fått i uppdrag att yttra sig över en inkommen motion avseende att utreda förslaget om att tillämpa Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom vård och omsorg.

Vård- och omsorgsnämnden behandlade ärendet 2019-10-22, § 75 och beslutade då

att ställa sig bakom yttrandet

Följande handlingar bifogas:

Protokollsutdrag från vård- och omsorgsnämnden

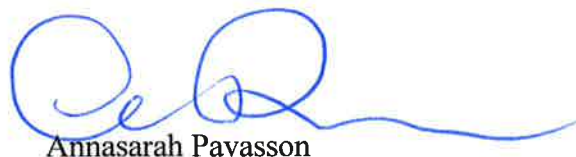
Tjänsteskrivelse + bilaga

För vård- och omsorgsnämnden

Roger Eklund

Vård- och omsorgsnämndens ordf.

Annasarah Pavasson

Förvaltningschef

Vård- och omsorgsnämnden

VON § 75
VON/Au § 94

Yttrande till motion – Inför Lagen om valfrihet (LOV) i Köpings kommun

Beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

att ställa sig bakom yttrandet

Till Kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande gällande motionen "Inför Lagen om valfrihet (LOV) i Köpings kommun"

Vård- och omsorgsförvaltningen har fått i uppdrag att yttra sig över en inkommen motion avseende att utreda förslaget om att tillämpa Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom vård och omsorg.

Bakgrund

Lagen om valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft den 1 januari 2009. LOV reglerar vad som ska gälla när kommunen konkurrensutsätter delar av sin verksamhet genom att överlåta till brukaren att välja utförare bland leverantörer av vård och omsorg i ett valfrihetssystem. Det skapar möjlighet för privata företag och organisationer att utföra tjänster som kommunen tidigare utfört i egen regi. Syftet med lagen är bland annat att stärka den enskildes rätt till medbestämmande och stärka kvalitetskonkurrens. Det är frivilligt för kommuner att införa valfrihetssystem.

LOV innebär löpande annonsering, att anbud kommer in och att alla anbudsgivare som uppfyller de på förhand uppställda kvalitetskraven har rätt att teckna avtal med kommunen. Kommunen ska ge information till brukarna för att möjliggöra ett medvetet val. Ersättning till utförare följer sedan brukarens val. Det ska finnas ett i förväg bestämt ickevalsalternativ.

Om fristående aktörer ska utföra kommunala tjänster behöver dessa upphandlas antingen enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) eller enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Motionen berör endast införandet av valfrihetssystem vilket gör att yttrandet huvudsakligen kommer belysa detta.

Utbud till kommuninvånarna

Det finns olika aspekter som behöver beaktas inför ett införande av valfrihetssystem. När brukarna har möjlighet att fritt välja utförare av en tjänst innebär det en kvalitetskonkurrens mellan aktörerna. Både de privata aktörerna och kommunen behöver därför leverera sina tjänster i så pass hög nivå att brukarna inte väljer en annan aktör. Valfrihetssystemet förutsätter välinformerade val och för de brukare som inte kan eller vill göra ett aktivt val bidrar inte valfriheten i sig till en mer jämlik vård och omsorg.

Kommuner som infört valfrihetssystem enligt LOV har ofta begränsningar i sitt valfria utbud. Det kan gälla typen av insatser, tider på dygnet eller geografiska avgränsningar. Tillgängligheten av utförare kan variera i en och samma kommun.

Datum
2019-09-30

Det finns däremot ingen begränsning av hur många aktörer som kan etablera sig inom kommunen vilket innebär att det kan bli en överetablering av aktörer inom vissa attraktiva områden.

Antalet platser inom exempelvis särskilt boende kan komma att öka om det finns privata aktörer som är beredda att starta ett boende i kommunen. På så sätt skulle kommunen kunna undvika en dyr nybyggnation samtidigt som antalet platser inom den geografiska kommunen ökar. Detta förutsätter dock att det finns privata aktörer som är beredda att genomföra detta.

Påverkan på vård-och omsorgsförvaltningen

Den kommunala organisationen kommer att påverkas av ett införande av valfrihetssystem. Förutom vad som ovan nämnts kommer biståndshandläggarna att på ett opartiskt sätt behöva informera den enskilde om de olika utförarna. Det blir även extra viktigt att biståndsbedömarna i beslutet tydligt uppger vad den enskilde behöver hjälp med så att aktören, kommunal eller privat, kan leverera detta.

Medarbetare inom vård- och omsorgsområdet kommer att ha möjlighet att välja vilken arbetsgivare de helst vill arbeta hos. Vissa kommer kanske att välja att starta eget företag. Detta kommer att påverka den kommunala verksamheten när konkurrens om arbetskraft uppstår, särskilt genom att det redan idag är svårt att rekrytera utbildade medarbetare till vård- och omsorgsområdet.

Den kommunala verksamheten behöver därmed även ges möjlighet att marknadsföra sig på motsvarande sätt som privata aktörer, både för att rekrytera personal men även för att få kommuninvånare att välja kommunen som leverantör av vård- och omsorgstjänster.

Allteftersom brukare väljer en annan utförare än kommunen, behöver den kommunala organisationen anpassas till den efterfrågan som finns av kommunen som leverantör. När fler privata aktörer finns inom vård- och omsorgsområdet kan därmed kommunens kontroll över den totala kapaciteten minska. Om något företag lägger ner sin verksamhet behöver kommunen ha beredskap för att utan dröjsmål verkställa berörda brukares behov.

Nämndens ansvar

Nämndens ansvar för kommuninvånarna förändras inte, även om ett system med valfrihet införs. Det kommer ställa krav på att tillräckliga resurser avsätts i den kommunala organisationen för en systematisk uppföljning och kontroll av leverantörerna, avtal och dess kvalitet i utförandet. Det behöver även finnas bra information till kommuninvånarna om de olika aktörerna och valet som de har möjlighet att göra, vilket ställer krav på nämndens kommunikations- och informationsinsatser.

Ekonomi

Det är i nuläget inte klarlagt hur nämndens ekonomi kommer att påverkas av ett införande av valfrihetssystem. Däremot kan ett ökat utbud av aktörer inom exempelvis särskilt boende medföra att de kommunala boendena kan få tomma

Datum
2019-09-30

platser och därmed inte utnyttjas maximalt. Detta leder i sin tur till att kostnaden per plats för kommunen blir högre.

Slutsats

Frågan om införande om LOV är mycket komplex och behöver därför ses över i ett omfattande utredningsarbete för att ta ställning till upplägg, förutsättningar och förslag till modell. I detta arbete behöver även representanter från verksamheten inkluderas för att med sin expertkunskap bidra till en slutgiltig bedömning av frågan. En sådan utredning kan genomföras efter att nödvändiga politiska beslut fattats.

Förslag till beslut

att

För vård-och omsorgsförvaltningen

Annasarah Pavasson

Förvaltningschef

Inför Lagen om valfrihet (LOV) i Köpings kommun

Lagen om valfrihetssystem (LOV) har nu funnits i tio år för att öka valfriheten, mångfalden och kvalitén inom den kommunala vård- och omsorgen.

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har 160 kommuner infört LOV. Det innebär att 75% av Sveriges befolkning bor i kommuner som infört LOV. Ytterligare 21 kommuner har beslutat men ännu inte börjat tillämpa detta valfrihetssystem.

Det är framförallt inom den kommunala hemtjänsten som LOV tillämpas, men även inom verksamhetsområden som särskilt boende för äldre, daglig verksamhet för äldre, mat-LOV för äldre, daglig verksamhet inom LSS och avlösarservice inom LSS..

Genom LOV konkurrensutsätter kommunen delar av sin egen verksamhet genom att överlåta till brukaren att själv välja utförare bland leverantörer i ett valfrihetssystem. De som vill bli godkända som leverantör/utförare i ett valfrihetssystem måste kunna visa att de uppfyller kraven som kommunen ställt upp. Alla utförare som blir godkända kan användas av dem som har rätt till insatsen i valfrihetssystemet. Syftet är att öka kvalitén och ge människor inflytande över den omsorg de får. Respekten för individens självbestämmanderätt finns också angiven socialtjänstlagen.

Det handlar både om kvalitet och respekt att låta den som har behov av t ex hemtjänst, inom ramen för kommunens målstyrda behovsbedömning, få välja vad man behöver hjälp med och samtidigt kunna välja vilken utförare som ska tillhandahålla tjänsten. Det är rimligt att själv få avgöra vem man vill släppa innanför dörren till det egna hemmet. Därmed ges också möjligheter att byta utförare om man inte skulle vara nöjd, vilket sätter fokus på kvalitén.

Det är inte enbart vårdtagarna själva som vinner på LOV-reformen genom ökad valfrihet och flexibilitet. Det ger samtidigt möjligheter för fler entreprenörer att starta, driva och utveckla välfärdsföretag i kommunen och i dess närområde. Det ger anställda fler arbetsgivare att välja mellan vilket är positivt.

När en kommun upphandlar tjänster handlar det om vad man ger och vad man får, om pris och kvalitet. Att göra en kvalificerad avvägning mellan pris och kvalitet är inte alltid så lätt att göra och det visar sig att det oftast är den som kan erbjuda det lägsta priset som till slut vinner upphandlingar. Men till skillnad från Lagen om offentlig upphandling (LOU) går det inte inom LOV att konkurrera om priset. Det är enbart den kvalitet som kan erbjudas som det går att konkurrera om. I LOV är nämligen priset fastställt på förhand utifrån kommunens egna kalkyler baserade på den egna verksamheten.

Enligt lag ska det vara lika ersättning oavsett om det är i kommunens egen regi eller i form av privat- eller idéburen utförare.

Vi vill öka valfriheten, mångfalden och kvalitén i vår kommun. Att införa lagen om valfrihetsystem är en viktig kvalitetsfråga som också ökar Köpings attraktivitet för köpingsborna och för dem som överväger att flytta hit.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar vi

Att Köpings kommun snarast möjligt utreder förslaget att tillämpa Lagen om valfrihetsystem (LOV) vid upphandling av välfärdstjänster med syfte att under 2020 införa LOV inom den kommunala vård och omsorgen.

Köping den 14 mars 2019

Anna-Carin Ragnarsson (KD)

Jenny Adolphsson (C)